

WEG van de WEERSTAND

Biografie van de
Vechtdal Verbinding

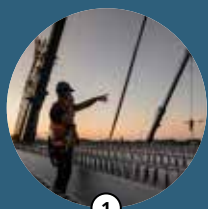
Joep Boerboom

W BOOKS

Werk in uitvoering

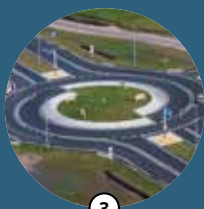
1

Aansluiting
N340-A28

2

Spoorviaduct

3

Turborotonde
Oudleusen West

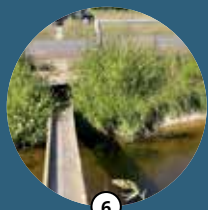
4

Fietstunnels

5

Ecoduct
Vlierbelten

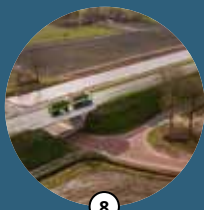
6

Fauna-
passages

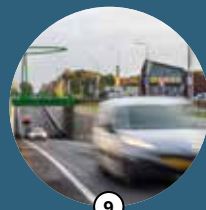
7

Knooppunt
Varsen

8

Drogt-
oplagen

9

Onderdoorgang
Balkbrug

10

Nieuwleusen

An aerial photograph of a multi-lane highway interchange in a rural area. The road curves through fields and wooded areas. In the background, a church with a tall spire is visible among trees. The overall scene is captured in a light, desaturated tone.

WEG van de
WEERSTAND

WEG van de WEERSTAND

**Biografie van de
Vechtdal Verbinding**

Joep Boerboom

W BOOKS

D

S

O

T

E

7	Onder het asfalt het weiland	77	IV. 'Meepraten is wat anders dan meebeslissen'
11	I. Een lange weg	77	Rapportenorlog
11	Asfaltambities	78	Geweekte verwachtingen
13	Niet voor het eerst	81	V. Betrokkenen aan het woord
14	Studeren op alternatieven	83	<i>De aanwonende</i> - Hib Anninga -
14	Eiersnijder		<i>De koninklijke weg</i>
16	'Twee meter verder en de weg loopt door onze keuken'	89	<i>De natuurbeschermer</i> - Hein Kuijper -
17	Witharen witheet		<i>Kruispunt voor plant en dier</i>
21	Valse start-notitie	103	<i>De voorzitter van Plaatselijk Belang</i>
23	Vijftien varianten		<i>Balkbrug</i> - Henk Hof - <i>Tunnelvisie</i>
25	Duurzaam door het Vechtdal	111	<i>De man met het plan</i> - Hendrik Jan Scherpenkate - 'Ik geef nooit op'
30	Schoolreisje		<i>De bezorgde bewoners</i> - Nico van der Vegt en Erik Dijkstra - <i>Good cop en bad cop in actie voor verkeersveiligheid</i>
33	II. De gulden middenweg	121	<i>De projectleider</i> - Age Frank Beuving -
36	Combinatiealternatief		<i>Aan de slag met unieke optelsom</i>
39	Koude douche	133	<i>De gedeputeerde</i> - Bert Boerman -
40	Hete aardappel		<i>De kracht van de keukentafel</i>
41	Een tunnel in Balkbrug?	146	VI. Werk in uitvoering
42	Welke woningen moeten wijken?	148	Een allee uit de bronstijd
45	Intimidaties en bedreigingen	149	Drieweekse afsluiting
48	Van Klaasen naar Kok	150	What's in a name?
51	Kwart miljard	151	Transplantatie Kievitsbloem
53	Het Plan Scherpenkate	152	Kappen en compenseren
54	'Vraag maar aan Henry'	153	Aansluiting N340-A28
57	III. Mag het voor de helft?	156	Spoorviaduct
58	Stakende stemmen en schuivende liberalen	158	Turborotonde Oudleusen West
63	Ontzet	159	Fietstunnels
63	Geen keuzemenu	160	Ecoduct Vlierbelten
65	Niet goed, grond terug	161	Faunapassages
66	Pakketten	162	Knooppunt Varsen
68	Te mooi om waar te zijn?	164	Drogteropslagen
73	Nabrander in Nieuwleusen	165	Onderdoorgang Balkbrug
75	Rijdende trein	167	Nieuwleusen
		168	Bronnen, fotoverantwoording, colofon

ONDER HET ASFALT HET WEILAND

Rechts voorgesorteerd op de A28, laat ik Zwolle achter me en zie vanuit een ooghoek de Vecht onder me doorschieten. Recht voor me strijden Zweedse koeienletters en een toekan om mijn aandacht. Ik neem de afslag naar de N340 richting Dalfsen, Ommen, Hardenberg. Adviesnelheid 70. Terwijl ik het gas loslaat, draai ik ongemerkt dit verhaal binnen.

Want de weg mag er dan bijliggen alsof hij hier altijd al zo gelegen heeft; mijn tomtom helpt me snel uit de droom. Hij weet niet beter of we rijden nu dwars door een weiland en doorklieven zometeen beeldentuin De Anningahof. Radeloos probeert hij me naar de oude, vertrouwde weg te leiden. Tevergeefs. We dreigen vervolgens op het spoor van Zwolle naar Ommen te klappen, maar net op tijd worden we opgetild en schiet de intercity naar Groningen onder ons door.

Radeloos probeert hij me naar de oude, vertrouwde weg te leiden. Tevergeefs.

Sous les pavés, la plage: onder de straatstenen ligt het strand. Met deze leus kwamen Parijse studenten in 1968 in opstand tegen de gevestigde orde. De verbeelding moest aan de macht! Daar moest ik aan denken toen mijn navigatie het spoor bijster raakte. Zoals ze zich in Parijs onder de straatstenen een strand voorstelden, zo ligt hier onder het asfalt nog het weiland. En nog niet zo lang geleden kwamen bewoners en natuurorganisaties in actie om dat zo te houden.

Dat ze daar deels in zijn geslaagd, blijkt als mijn tomtom een paar kilometer verderop opgelucht ademhaalt. We staan stil voor het verkeerslicht bij Ankum. Vanaf hier gaat de weg weer verder over het vertrouwde tracé.

Dat had zomaar anders kunnen uitpakken. Lange tijd werd gepleit voor een noordelijke variant, een nieuwe weg die in zijn geheel door de weilanden zou lopen. Het plan stuitte op fel verzet van natuurorganisaties, boeren en van het buurtschap Witharen. Het haalde mede daardoor nét geen meerderheid in Provinciale Staten. Met een glimlach denk ik aan Hendrik Jan Scherpenkate, de gepensioneerde kippenboer die zich daar zelfs jaren later niet bij neerlegde en voor duizenden euro's een ingenieursbureau zijn eigen variant van deze snelle verbinding liet uitwerken. Toen de schop al in de grond was, liep hij nog bij iedereen de deur plat met zijn plan.

Mijn gedachten dwalen af naar al die anderen die zich hartstochtelijk voor of tegen de verschillende plannen voor de Vechtdal Verbinding hebben ingezet. Natuurbeschermer Hein Kuijper, die vocht

Het nieuwe tracé van de N340 wordt zichtbaar in de weilanden.

voor een ecodeuct. Statenlid Jeanet Nijhof, die voor elkaar kreeg dat er honderd miljoen werd bezuinigd op het project. *Bad cop* Nico van der Vegt en *good cop* Erik Dijkstra die zich in Nieuwleusen sterk maakten voor de verkeersveiligheid. Plaatselijk Belang-voorzitter Henk Hof, die in Balkbrug met succes actie voerde voor een tunnel in de dorpskern. En niet te vergeten al die werklieden die in weer en wind de wegen, rotondes en andere verkeersvoorzieningen hebben aangelegd.

Getoeter achter me maakt een einde aan mijn overpeinzingen. Het licht staat op groen. Ik sla rechtsaf en parkeer even verderop bij de bouwkeet waar provincie en aannemer samen het werk aan de Vechtdal Verbinding aansturen. Die werkzaamheden naderen hun voltooiing. *Bestemming bereikt*, laat mijn uitgeputte tomtom me weten. Maar, denk ik bij mezelf, is de reis vaak niet interessanter dan de bestemming? Je zou er een boek over kunnen schrijven.

De aansluiting van de 340 op het bestaande tracé bij Ankum. Tussen het oude en het nieuwe tracé de witte bouwkeet van provincie en aannemer.

EEN LANGE WEG

Een lange weg? Van Zwolle-Noord naar Ommen is via de N340 nog geen twintig kilometer. De noordelijker, parallel gelegen N377 overbrugt tussen Lichtmis en Dedemsvaart ongeveer dezelfde afstand. Dus met de lengte van de Vechtdal Verbinding, zoals de ruit A28-N340-N48-N377 is gaan heten, valt het wel mee.

Maar de weg ernaartoe is wél lang. Er gaapt ruim een kwarteeuw tussen de eerste, prille plannen en de voltooiing van de werkzaamheden in 2023. De provincie biedt door de jaren heen veel ruimte voor inspraak en kiest daarmee noch de gemakkelijkste, noch de snelste weg. De meningen over wat er met deze wegen moet gebeuren, lopen namelijk sterk uiteen. Zowel onder bewoners en belangenorganisatieswesten als binnen gemeenten en het provinciebestuur. Voortschrijdend inzicht, veranderde verkeersprognoses en wisselingen na verkiezingen zorgen er bovendien voor dat standpunten ook door de jaren heen veranderen.

Het doel blijft steeds een vlotte en veilige verbinding in een leefbare omgeving. Met als voortdurende uitdaging: hoe komen we weg van de weerstand?

Asfaltambities

Het CDA is op 11 maart 2003 de winnaar van de Provinciale Statenverkiezingen. Meer dan een derde van de Overijsselaars heeft op de partij gestemd. Ook de PvdA wint en is met 23 procent van de stem-

men de tweede partij van de provincie. De VVD lijdt verlies en wordt de nummer drie met bijna 14 procent van de stemmen.

Met zijn drieën vormen ze een college van Gedeputeerde Staten (GS). Het gewaardeerde en gewiekste CDA-Kamerlid Theo Rietkerk maakt zijn entree als gedeputeerde. Dat geldt ook voor de enige VVD'er in het bestuur, Job Klaasen. De veertiger uit Almelo wordt verantwoordelijk voor mobiliteit en financiën. Hij is zelf niet betrokken geweest bij de coalitieonderhandelingen dus hij mag aan de slag met wat anderen hebben afgesproken. Een van de belangrijkste klussen die hij op zijn bordje krijgt, is de opwaardering van de N340. Deze weg tussen de A28 boven Zwolle en de N(3)48 bij Ommen staat plaatselijk bekend als de Hessenweg, de benaming van een oude handelsroute tussen Duitsland en Midden-Nederland. Het is een van de drukste wegen van de provincie. Er vinden met enige regelmaat verkeersongevallen plaats.

Klaasen verdiept zich in het dossier en het wordt hem snel duidelijk dat hem niet zozeer gevraagd wordt om een acuut probleem op te lossen, maar om een *ambitie*

Na alle inspraakreacties bestudeerd te hebben, brengt de provincie de keuze terug tot drie mogelijkheden. De eerste is het netwerk 80-alternatief, waarbij de N340 een tweebaans 80 kilometerweg blijft en de N377 een 100 kilometerweg. Dit is het meest milieuvriendelijke alternatief. De tweede optie is de zogenoemde lange omleiding: een vierbaans 100 kilometerweg over een nieuw, noordelijk gelegen tracé. Deze variant scoort het best op veiligheid en bereikbaarheid, maar betekent de grootste ingreep in het landschap. De N377 wordt bij deze variant afgewaardeerd tot 80 kilometerweg. De derde mogelijkheid is het combinatiealternatief dat elementen van de twee andere varianten combineert. De weg gaat deels over een nieuw tracé, wordt 100 kilometer per uur, deels twee- en deels vierbaans.

Als Klaasen zijn ambtenaren alle plussen en minnen van de verschillende varianten op een rij heeft laten zetten, laat hij alle opties nog eens de revue passeren. Het voelt als appels en peren vergelijken, maar als hij ze tegen elkaar afweegt heeft het nieuwe, noordelijke tracé toch zijn persoonlijke voorkeur. Klaasen ziet belangrijke voordelen: de gronden van een aantal grote boeren in het gebied verwacht hij relatief gemakkelijk te kunnen verwerven, de leefbaarheid van de kernen aan het oude tracé zijn erbij gebaat en er is een praktisch voordeel: de weg kan in alle rust aangelegd worden omdat het verkeer intussen over de bestaande wegen kan rijden.

Maar eerst zal Klaasen zijn collega's in het college van Gedeputeerde Staten moeten zien te overtuigen. Dat valt niet mee. Zijn opsomming van de voordelen van de noordelijke variant ontmoet maar weinig enthousiasme. De PvdA-gedeputeerden Carry Abbenhues en Dick Buursink lijken meer te voelen voor de netwerk 80-oplossing maar houden tot irritatie van Klaasen hun kruit droog. De Staten moeten de knoop maar doorhakken, vinden ze. Nu moet hij het hebben van het CDA. Maar de drie CDA-gedeputeerden bekennen evenmin kleur. Ze zitten met een dilemma. Enerzijds hebben de christendemocraten een grote achterban in Hardenberg, dat de snelle, noordelijke verbinding

Net als de provincie op zoek naar de rode draad, naar de beste verbinding in een wirwar van opties. Foto genomen tijdens buitendienststelling spoorwegovergang Hessenweg, 2022.

Statenlid Jeanet Nijhof heeft in 2012 bakzeil gehaald met haar voorstel voor een soberder uitvoering van het project maar laat het er niet bij zitten. Om een meerderheid van de provinciale volksvertegenwoordigers achter zich te krijgen, moet ze behoedzaam opereren. Ze organiseert een aantal informele oploopjes waarin de fracties ‘met de benen op tafel’ vrijblijvend met elkaar van gedachten kunnen wisselen over bezuinigingsmogelijkheden binnen het project én over een alternatieve bestemming voor het te besparen geld. In het begin loopt het niet heel soepel, maar uiteindelijk schuiven schoorvoetend alle fracties aan. Ook praten ze met gedeputeerde Kok, een prettig en constructief gesprek waarin hij hun plannen niet op voorhand afwijst.

Nijhof inventariseert de wensen en formuleert op basis daarvan een motie, die na wat heen en weer sturen, sleutelen en schaven uiteindelijk door de PvdA, SP, D66 en GroenLinks wordt medeonder-

tekend. De motie bevat een uitgebreide verlanglijst voor het te besparen geld. Voor elk van de partijen wat wils, want iedereen moet het aan zijn achterban kunnen verkopen. Links kan thuiskomen met

meer geld voor openbaar vervoer en voor fietsinfrastructuur en voor de asfaltliefhebbers wordt geld vrijgemaakt voor wegonderhoud en voor het ‘aanjagen’ van de opwaardering van de Rijksweg N35

van Zwolle naar Twente. Dit laatste is ook voor veel kiezers van Nijhof, zelf afkomstig uit Hengelo, een belangrijk punt.

Al deze wensen betekenen een ‘ombuiging’ – zoals Nijhof de megabezuiniging in de motie eufemistisch aanduidt – van 120 tot 150 miljoen euro op de N340, N48 en de N377. Dat betekent dat het project voor ongeveer de helft van het geld uitgevoerd moet worden. De opstellers willen zich niet branden aan de vraag waarop precies moet worden bezuinigd en houden de tekst op dit punt opmerkelijk kort. Ze geven aan dat volstaan kan worden met ‘de aanpak van bestaande knelpunten en het handhaven van een 80 km/u-regime’. Het was een bewuste keuze om dat open te laten, stelt Nijhof achteraf. Als Statenleden

Met 23 vóór en 23 tegen staken de stemmen: een cliffhanger in deze politieke thriller.

Aanleg van de fietstunnel onder het spoor. Een van de maatregelen waar de omgeving zich sterk voor heeft gemaakt.

Bronnen

Gesprekken

Hib Anninga, 24 februari 2022
Laura Antuma, 23 maart 2022
Vanya Berk, 12 juli 2022
Age Frank Beuving, 31 augustus 2021 en 10 mei 2022
Bert Boerman, 20 mei 2022
Anet Bovendeert, 4 maart 2022
Erik Dijkstra, 13 mei 2022
Henk Hof, 13 april 2022
Job Klaasen, 19 januari 2022
Hein Kuijper, 4 april 2022
Lindy Molenkamp, 21 januari 2022
Jeanet Nijhof, 23 februari 2022
Herman Pieper, 3 maart 2022
André Pik, 1 juni 2022
Wim Prinsse, 8 maart 2022
Alwin te Rietstap, 2 februari 2022
Hendrik Jan Scherpenkate, 31 maart 2022
Henry Uiterwijk, 4 januari 2022
Klaas Veenma, 24 februari 2022
Nico van der Vegt, 13 mei 2022
Gerard van Weerd, 3 januari 2022
Suzanne Wentink, 22 maart 2022
Ronald van Witzenburg, 18 januari 2022

Dagbladen en tijdschriften

De Stentor
Tubantia

Literatuur

Beek, Roy van e.a., *Cultuurhistorische atlas van de Vecht* (2011)
Diverse auteurs, *Overijssels erfgoed. Archeologische en bouwhistorische kroniek* (2017)
Veenma, Klaas, *Ruimte voor onzekerheid* (2021)
Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, *Vertrouwen in burgers* (2012)

Online en audiovisueel

Provincieoverijssel.nl
Rtvooost.nl
Vechtdalverbinding.nl
YouTube.com

Archieven

Projectarchief Vechtdal Verbinding

Colofon

Uitgave

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com
i.s.m.
Provincie Overijssel
www.overijssel.nl

Tekst

Joep Boerboom

Vormgeving

Frank de Wit

Fotografie

Het merendeel van de foto's in deze publicatie is gemaakt door of in opdracht van het project Vechtdal Verbinding/Provincie Overijssel/aannemerscombinatie VDV. Daarnaast hebben geïnterviewden foto's en ander beeldmateriaal aangeleverd. De foto van de motor en cable barrier op pagina 15 is afkomstig uit het archief van de Motorrijders Actie Groep (MAG). De cartoon op pagina 22 is van Edo Draaijer.

Fotografen: Bertil Balster, Dook van Gils (natuurfoto's), Arjo Kleinhuis (auteursfoto achterzijde), Hein Kuijpers, Martien Naarding (natuurfoto's), Marc Slagter, Arend Spijker (natuurfoto's), Femke Teussink, Henry Uiterwijk, Nico van der Vegt, Stefan Verkerk, Ben Vulkers (o.a. cover en portretfoto's hoofdstuk V), Gerard van Weerd.

© 2022 WBOOKS Zwolle / de auteur

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2022.

ISBN 978 94 625 85 33 1
NUR 693

Tijdelijk Vechtdal Verbinding

- 1998** Provinciale Staten besluit dat de N340 een Duurzaam Veilige Stroomweg wordt (van 80 naar 100 kilometer per uur) en dat op de parallel gelegen N377 de snelheid juist omlaag moet van 100 naar 80.
- 2000** De provincie wijst de N340 en N377 aan als prioritair project.
- 2001** Planstudie en milieueffectrapportage (m.e.r.). De m.e.r.-commissie vraagt de provincie ook alternatieven te onderzoeken voor een 100 kilometer-stroomweg.
- 2002** Uitwerking alternatieven. Aan het eind van het jaar wordt de plannenmakerij opgeschort in afwachting van de uitkomsten van de evaluatie van het Duurzaam Veilig-beleid.
- 2003** Evaluatie Duurzaam Veilig-beleid. Doorstroming en kosteneffectiviteit worden leidend bij uitwerking plannen N340.
- 2004** Motorrijders verzetten zich tegen de driebaansweg met cable barrier ('eiersnijder').
- 2006** Uit de uitgevoerde Netwerkanalyse blijkt dat de N340 op termijn vierbaans moet worden.
- 2007** Start milieueffectrapportage. Tijdens inloopbijeenkomsten is er zowel verzet tegen een vierbaans 100 kilometerweg als tegen het alternatieve noordelijk tracé.
- 2008** M.e.r.-commissie vraagt provincie alternatieven voor een vierbaans 100 kilometerweg te onderzoeken. Er worden vervolgens 15 varianten uitgewerkt.
- 2009** De keuze wordt teruggebracht tot drie opties
1. Netwerk 80 (aanpakken knelpunten, snelheid blijft 80);
 2. Lange omleiding (noordelijke variant, over nieuw tracé);
 3. Combinatiealternatief (combinatie van nieuw/bestaand tracé).
- Op 14 oktober 2009 kiest Provinciale Staten voor het combinatiealternatief.
- 2011** Uitwerking combinatiealternatief (Provinciaal inpassingsplan en milieueffectrapportage)
- 2012** Stakeholders en PS zijn kritisch over het plan en over de kosten. Vaststelling Provinciaal inpassingsplan in Provinciale Staten.
- 2013** In juni wijst de Raad van State alle beroepen tegen het Provinciaal inpassingsplan af. Op 13 november staken in PS de stemmen over de motie van PVV-Statenlid Jeanet Nijhof die voorstelt het projectbudget met circa de helft te korten. Een SGP-Statenlid blijkt per abuis met de oppositie mee te hebben gestemd. Bij de herstemming op 11 december stemt coalitiepartij VVD vóór de motie die hiermee een meerderheid haalt.
- 2014** Uitwerking maatregelenpakketten. PS stelt 160 miljoen euro beschikbaar en verandert de prioriteitsvolgorde in veiligheid, leefbaarheid, doorstroming (VLD).
- 2016** Het budget lijkt te krap om alle gewenste maatregelen te realiseren. PS heeft bovendien extra wensen (o.a. knooppunt Varsen) en besluit daarom extra budget beschikbaar te stellen. De eerdere bezuiniging wordt hiermee deels ongedaan gemaakt. Het totale budget is nu ruim 200 miljoen.
- 2017** Aanpassing Provinciaal inpassingsplan.
- 2018** De combinatie BAM-Dura Vermeer-FL wint de aanbesteding. ProRail legt spoorviaduct N340 aan.
- 2019** Uitwerking ontwerp door aannemer.
- 2020** Start werkzaamheden.
- 2021** Tunnel Balkbrug en aansluiting N340-A28 gereed. Drieweekse zomerafsluiting N340 in verband met werkzaamheden.
- 2022** Drieweekse afsluiting N377 in verband met werkzaamheden. Oplevering project door aannemer.
- 2023** Realisatie groen, laatste werkzaamheden.

Spandoeken, handtekeningenacties en zelfs bedreigingen: de Vechtdal Verbinding, die de A28 boven Zwolle met het Oosten verbindt, kwam er niet zonder slag of stoot en bezorgde menigeen slapeloze nachten.

Jarenlang was er discussie. Maken we de bestaande N340 en N377 vlotter en veiliger of kiezen we voor een nieuw tracé? Bewoners die de weg niet door hun tuin wilden, voerden actie en bedachten alternatieven. De tot op het bot verdeelde provinciale politiek koos voor een compromis. Toen ze jaren later - in een politieke thriller die zijn weerga niet kende - op de valreep 100 miljoen bezuinigden op het project, was de vraag hoe het verder moest.

Weg van de weerstand reconstrueert de totstandkoming van het grootste infrastructuurproject dat de Provincie Overijssel ooit op zich nam: van de eerste plannen, de inspraak en de acties tot de aanbesteding en de soepel verlopen uitvoering. Actievoerders, aanwonenden, natuurbeschermers, projectleiders, bestuurders en volksvertegenwoordigers vertellen in dit boek hun persoonlijke verhaal.

Joep Boerboom (1973) is biograaf en journalist. Hij schreef onder meer *Jan Terlouw - Jeugdboekenheld op het Binnenhof* en *Deining in de IJsseldelta - Biografie van de bypass bij Kampen*.

WWW.WBOOKS.COM